

Instrukcja badań produktów rolnych na potrzeby eksportu do Federacji Rosyjskiej

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 października 2007 r. w sprawie pobierania próbek żywności w celu oznaczania poziomów pozostałości pestycydów (Dz. U Nr 207, poz. 1502)

Pobieranie próbek

I. Pojęcia stosowane przy pobieraniu próbek

próbka pierwotna - jedna lub więcej jednostek pobranych z tego samego miejsca partii;

- a) wyboru miejsca w partii, z którego pobierana jest próbka pierwotna, należy dokonać w sposób losowy. Jeżeli natomiast jest to niemożliwe z powodów technicznych, wyboru należy dokonać w sposób losowy z dostępnych części partii,
- b) liczbę jednostek wymaganych do skompletowania próbki pierwotnej należy określić na podstawie najmniejszego rozmiaru i liczby wymaganych próbek laboratoryjnych,
- c) w przypadku kiedy z partii produktów pochodzenia roślinnego pobierana jest więcej niż jedna próbka pierwotna, każda z próbek pierwotnych powinna mieć w przybliżeniu podobny rozmiar w stosunku do próbki zbiorczej,
- d) jednostki do badań powtarzanych mogą być podczas pobierania próbki lub próbek dobierane losowo do podwójnych próbek laboratoryjnych w przypadkach, kiedy rozmiar tych jednostek uniemożliwia przygotowanie próbki zbiorczej jako próbki laboratoryjnej o lepszej reprezentatywności lub kiedy jednostki (np. delikatne owoce) mogłyby zostać uszkodzone podczas mieszania,
- e) w przypadkach gdy próbki pierwotne pobierane są w odstępach czasowych podczas ładowania lub rozładowywania partii, miejsce, z którego pobierana jest próbka, odnosi się do określonych punktów czasowych,
- f) w celu przygotowania próbki pierwotnej nie należy przecinać ani dzielić jednostek, z wyjątkiem sytuacji przedstawionych w tabeli 2;

próbka zbiorcza (próbka zagregowana) - połączony i dobrze wymieszany zbiór próbek pierwotnych pobranych z partii.

próbka laboratoryjna (próbka laboratorium) - próbka wysłana do laboratorium lub otrzymana w laboratorium. Obejmuje ona reprezentatywną ilość materiału pobranego z próbki zbiorczej;

Uwagi:

- a) próbka laboratoryjna może stanowić całość lub część próbki zbiorczej,
- b) w celu przygotowania próbek laboratoryjnych nie należy dzielić produktów jednostkowych, z wyjątkiem sytuacji, kiedy dzielenie produktów jednostkowych zostało przewidziane w tabeli 2,
- c) w przypadku konieczności powtórzenia badania, dopuszcza się pobranie podwójnych próbek laboratoryjnych;

przyrządy do pobierania próbek:

- a) przyrządy takie jak szufle, czerpaki, świdry, noże, sondy itp. służące do wyodrębnienia jednostki z materiału zbiorczego,
- b) przyrządy takie jak pojemniki służące do przygotowania próbki laboratoryjnej z próbki zbiorczej lub przygotowania porcji analitycznej z próbki laboratoryjnej;

partia - ilość materiału środka spożywczego dostarczonego w tym samym czasie do laboratorium, co do którego wiadomo lub co do którego próbobiorca ma przekonanie, że materiał ten jest jednolity pod względem pochodzenia, producenta, rodzaju, sposobu pakowania, rodzaju opakowania, oznakowania, nadawcy itp.;

jednostka - najmniejsza oddzielna lub dająca się wyodrębnić część w partii, jaka może być z niej pobrana, stanowiąca całość lub część próbki pierwotnej; świeże owoce i warzywa - jednostkę może stanowić każdy cały owoc lub całe warzywo lub też w postaci, w jakiej występują w sposób naturalny (np. kiście winogron), z wyjątkiem małych owoców. Dopuszcza się zastosowanie przyrządu do pobierania próbek, o ile nie spowoduje to uszkodzenia materiału. W takim przypadku przyrząd ten może posłużyć do określenia jednostki. W celu sporządzenia jednostki nie wolno dzielić, świeżych owoców ani warzyw,

II. Procedury stosowane przy pobieraniu próbek środków spożywczych oraz wielkość i ilość pobieranych próbek

1. Środki ostrożności

Należy nie dopuścić do zanieczyszczenia lub uszkodzenia (zepsucia się) próbki na wszystkich etapach procesu pobierania próbki, ze względu na możliwość wpływu na wynik analityczny. Próbkę należy pobierać oddzielnie z każdej partii przeznaczonych do badania na zgodność z wartościami najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości zanieczyszczeń.

2. Pobieranie próbek pierwotnych

Minimalną liczbę próbek pierwotnych, jaką należy pobrać z partii, należy wyznaczyć na podstawie tabeli 1. Każdą próbkę pierwotną należy pobrać w takim stopniu, jak jest to praktycznie możliwe, z losowo wybranego miejsca w partii. Próbkę pierwotną musi zawierać ilość materiału umożliwiającą przygotowanie próbki laboratoryjnej, jaka jest wymagana w zależności od partii.

Uwaga: przyrządy do pobierania próbek ziarna, jadalnych nasion roślin strączkowych są opisane w międzynarodowych normach ISO, a przyrządy stosowane do pobierania produktów mlecznych w międzynarodowych normach IDF.

Tabela 1. Minimalna liczba próbek pierwotnych, którą należy pobrać z partii

Produkt	Minimalna liczba próbek pierwotnych, którą należy pobrać z partii
produkty opakowane albo luzem, co do których można przyjąć, że są dobrze wymieszane lub homogenne	1 (np. partia może być wymieszana w procesie przetwórczym)
b) produkty opakowane albo luzem, co do których nie można przyjąć, że są dobrze wymieszane lub homogenne	Dla produktów składających się z dużych jednostek, stanowiących pierwotne produkty spożywcze pochodzenia roślinnego, minimalna liczba próbek pierwotnych powinna być zgodna z minimalną liczbą jednostek wymaganych do przygotowania próbki laboratoryjnej. Patrz tabela 2.
Albo:	
Masa partii (kg)	
< 50	3
50-500	5
> 500	10

Tabela 2. Produkty pochodzenia roślinnego - opis próbek pierwotnych i minimalna wielkość próbek laboratoryjnych

	Klasyfikacja produktu	Przykłady	Rodzaj pobieranej próbki pierwotnej	Minimalna wielkość każdej z próbek laboratoryjnych
1	2	3	4	5
Pierwotne środki spożywcze pochodzenia roślinnego				
1.	Wszystkie świeże owoce Wszystkie świeże warzywa, w tym ziemniaki i buraki cukrowe, z wyłączeniem ziół			
1.1.	Świeże produkty o małych rozmiarach, jednostki < 25 g	Jagody, groszek, oliwki	Całe jednostki lub opakowania albo jednostki pobrane za pomocą przyrządu do pobierania próbek	1 kg
1.2.	Świeże produkty o średnich rozmiarach, jednostki na ogół od 25 g do 250 g	Jabłka, pomarańcze	Całe jednostki	1 kg (co najmniej 10 jednostek)
1.3.	Świeże produkty o dużych rozmiarach, jednostki na ogół > 250g	Kapusta, ogórki, winogrona (w gronach)	Cała(e) jednostka(i)	2 kg (co najmniej 5 jednostek)
2.	Strączkowe	Fasola, suszona; groch, suszony		1 kg
	Ziarno zbóż	Ryż, pszenica		1 kg
	Orzechy z drzew	Z wyjątkiem orzechów kokosowych		1 kg
		Orzechy kokosowe		5 jednostek
	Nasiona roślin oleistych	Orzechy arachidowe		0,5 kg
	Nasiona do napojów i słodczy	Nasiona kawy		0,5 kg
3.	Zioła	Świeża nać pietruszki	Całe jednostki	0,5 kg
		Inne, świeże		0,2 kg

Przygotowanie próbki laboratoryjnej

1. W przypadkach, kiedy próbka zbiorcza jest większa niż jest to wymagane dla próbki laboratoryjnej, należy ją podzielić w sposób zapewniający reprezentatywność porcji.
2. Dopuszcza się stosowanie przyrządów do pobierania próbek oraz dzielenie ich na części, a także inny odpowiedni sposób zastosowany w procesie redukowania wielkości próbki, pod warunkiem, że nie spowoduje on uszkodzenia jednostek świeżych owoców i warzyw.
3. Jeśli zachodzi taka potrzeba, na tym etapie należy pobrać podwójne próbki laboratoryjne, które można również przygotować, stosując powyższy alternatywny sposób postępowania.
4. Minimalne wymogi wielkości próbek laboratoryjnych określa tabela 2.

Dokumentacja pobierania próbek

1. Próbobiorca obowiązany jest do odnotowania w protokole pobrania próbki danych dotyczących rodzaju i pochodzenia partii:
 - 1) umożliwiających identyfikację właściciela, dostawcy lub przewoźnika;
 - 2) daty i miejsca pobrania próbki;
 - 3) wszelkich innych informacji mogących mieć znaczenie dla charakterystyki partii i późniejszego procesu analitycznego.
 - 4) nazwy jednostki wystawiającej certyfikat bezpieczeństwa
2. W protokole pobrania próbki należy odnotować wszelkie odstępstwa od zalecanych metod pobierania próbek.
3. Do każdej próbki, spośród podwójnych próbek laboratoryjnych, próbobiorca obowiązany jest dołączyć podpisaną kopię protokołu pobrania próbki oraz dysponować oryginałem tego protokołu.

Pakowanie i przekazywanie próbek laboratoryjnych

1. Próbkę laboratoryjną należy umieścić w czystym, wykonanym z obojętnych materiałów opakowaniu, które powinno chronić próbkę przed zanieczyszczeniem, uszkodzeniem i ubytkiem.
2. Opakowanie należy oznakować oraz zabezpieczyć przed otwarciem (zaplombować, okleić specjalną taśmą) dołączając do niego protokół pobrania próbki.
3. Próbkę laboratoryjną należy oznakować w następujący sposób:
 - nazwa OSCHR, z której pochodzi próbka,
 - numer próbki (numeracja narastająca),
 - numer identyfikacyjny próbobiorcy,
 - rok.Przykład: OSCHR w Lublinie 1/1/2008
Oschr w Lublinie 2/1/2008 itd.
4. Próbkę należy dostarczyć do laboratorium w możliwie najkrótszym czasie.
5. Próbkę płodów rolnych do laboratorium dostarcza eksporter.
6. W czasie transportu należy unikać sytuacji, która mogłaby doprowadzić do zepsucia się próbki.
7. Opakowania do próbek płodów rolnych zapewnia eksporter.

Zlecenie badań

Obowiązuje zasada zlecenia badań na druku zlecenia obowiązującym w okręgowych stacjach chemiczno-rolniczych. W zleceniu należy umieścić adnotację o przesyłaniu wyników badań do laboratorium wystawiającego certyfikat bezpieczeństwa.

Oznaczanie azotanów i azotynów

Procedura oznaczania zawartości azotanów i azotynów jest oparta o normę PN-EN-12014-7 „Artykuły żywnościowe. Oznaczanie zawartości azotanów i/lub azotynów. Część 7: Oznaczanie zawartości azotanów w warzywach i produktach warzywnych metodą ciągłego przepływu, po redukcji kadmem”.

Opłaty

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 stycznia 2008 roku w sprawie wysokości i sposobu uiszczania opłat za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze (Dz. U Nr 29, poz. 174).

Opłata za badanie azotanów i/lub azotynów

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 stycznia 2008r. w sprawie wysokości i sposobu uiszczenia opłat za zadania wykonane przez okręgowe stacje chemiczno – rolnicze (Dz. U. Nr 29 poz.174)

Lp	Analizy chemiczne materiału roślinnego	Jednostka	Opłata
1	Przygotowanie próbki	próbka	4,50
2	Preparatyka próbki świeżej (homogenizacja)	j.w	2,20
3	Oznaczanie azotanów	j.w	35,80
4	Oznaczanie azotynów	j.w	35,80
Razem			78,30

Opłata za pobranie próbki wynosi 26,90 zł.

Przekazanie próbek do laboratorium

Próbki pobrane do badań przesyłane są przez zleceniodawcę do właściwego laboratorium. W przypadku próbek przeznaczonych do badań azotanów i azotynów, mogą być przekazane do laboratoriów oschr za pośrednictwem próbobiorky.

Postępowanie z wynikami badań

Wyniki badań azotanów i azotynów przekazywane są drogą elektroniczną do laboratorium wystawiającego certyfikat bezpieczeństwa. Sprawozdanie z badań powinno być przekazane Zleceniodawcy w formie pisemnej.

Certyfikat bezpieczeństwa

Zleceniodawca wypełnia w obecności próbobiorky punkty 1-3 druku certyfikatu bezpieczeństwa (dostarczany przez próbobiorkę), który musi dołączyć do próbki wysyłanej do laboratorium zatwierdzającego ten certyfikat.

Uwaga

W przypadku pobierania próbek płodów rolnych z plantacji należy skorzystać z instrukcji dostępnej na www.schr.gov.pl (Druki i formularze/instr_mon_R.doc) lub na www.oschr.pl.